

7

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

JEAN MONNET EUROPEAN CENTRE OF EXCELLENCE
NATIONAL AND KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Strategy Paper Nr. 7/ May 2023

ΤΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ : ΕΡΝΤΟΓΑΝ, ΚΙΛΙΤΣΕΝΤΑΡΟΓΛΟΥΉ ΑΝΑΤΑΡΑΧΗ;

Καθηγητής Γιάννης Βαληνάκης

Πρόεδρος Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας Jean Monnet, ΕΚΠΑ

πρ. Υφυπουργός Εξωτερικών

Copyright 2023

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ JEAN MONNET

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Μαρασλή 21 106 76 Αθήνα

Τηλ. 210 72 20 508

Email: jmcenter-athens@pspa.uoa.gr, www.jmce.gr

All rights reserved

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet ως τέτοιο, δεν υιοθετεί πολιτικές ή άλλες θέσεις. Καταβάλλει, μάλιστα, προσπάθεια να παρουσιάζονται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται σε όλες τις εκδόσεις του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας Jean Monnet θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους ίδιους τους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του Κέντρου, του Διοικητικού Συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

ΤΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ : ΕΡΝΤΟΓΑΝ, ΚΙΛΙΤΣΕΝΤΑΡΟΓΛΟΥ Ή ΑΝΑΤΑΡΑΧΗ

του Καθηγ. Γιάννη Βαληνάκη,

Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κέντρου Αριστείας/ ΕΚΠΑ,

πρ. Υφυπουργού Εξωτερικών

ΠΕΡΙΛΗΨΗ (Executive Summary)

Όσο πλησιάζουμε στις τουρκικές εκλογές της 14ης Μαΐου, τόσο πολλαπλασιάζονται τα ερωτήματα σχετικά με τον νικητή αλλά και την πολιτική που θα ακολουθήσει απέναντι στον Ελληνισμό. Εύλογη και ορθή η επίσημη ελληνική στάση της αυστηρής ουδετερότητας. Είναι όμως εξίσου σωστή και η διαφαινόμενη προτίμηση για τον "διάβολο" που γνωρίζουμε; Εκκωφαντική πάντως και πρωτοφανής είναι η σιωπή των εγχώριων κομματικών προγραμμάτων για την μετεκλογική στάση απέναντι στα κυοφορούμενα σενάρια διαλόγου με την Άγκυρα με διεθνή μεσολάβηση. Στη σύντομη αυτή ανάλυση των επικρατέστερων σεναρίων επιχειρείται η χαρτογράφηση των πιθανών επιπτώσεών τους για τη χώρα μας.

ΤΑ ΤΡΙΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

1. Προφανώς στις τουρκικές εκλογές δεν καλούνται οι Έλληνες πολίτες να ψηφίσουν τον καταλληλότερο ηγέτη για τη γείτονά τους. Όμως η επιλογή στην οποία θα καταλήξει το τουρκικό εκλογικό σώμα θα καταγράψει -μεταξύ άλλων- και τις διαστάσεις των υπερεθνικιστικών τάσεων στην Τουρκία και μάλιστα των νέων γενεών που έχουν συστηματικά διαποτιστεί με δηλητηριώδεις αναφορές κατά της χώρας μας τα τελευταία χρόνια (οι μισοί σχεδόν ψηφοφόροι έχουν γεννηθεί μετά το 1981) αποτελώντας εν τέλει χρήσιμο εργαλείο για την χάραξη και της δικής μας στρατηγικής. Γενικότερα, η αναμέτρηση ανάμεσα στον ευρωπαϊκό (κυρίως) προσανατολισμό και την αντιδυτική τάση (ισλαμική, ευρασιατική, “Global South”) θα έχει σημαντικές συνέπειες για τον Ελληνισμό που βρίσκεται «στην άλλη άκρη των υδάτων» και συνεπώς ενδιαφέρει τα μέγιστα να τις ανιχνεύσουμε.

2. Το μόνο ίσως που μπορεί να ειπωθεί με βεβαιότητα είναι ότι η εξωτερική πολιτική και η γενικότερη στρατηγική της Τουρκίας απέναντι στον Ελληνισμό είναι διαχρονική και δεν πρόκειται να αλλάξει ριζικά με τυχόν αλλαγή στο ανώτατο αξίωμα της χώρας. Όποιος κι αν είναι ο επόμενος Πρόεδρος η Άγκυρα θα συνεχίσει να συμπεριφέρεται με κατά βάση επιθετική διεκδικητικότητα απέναντι σε Ελλάδα και Κύπρο και να στοχεύει ευρύτερα σε πρωταγωνιστικό ρόλο ανερχόμενης Μεγάλης Δύναμης. Συνεπώς δεν πρέπει να αναμένονται θεαματικές αλλαγές στις τουρκικές θέσεις και διεκδικήσεις, ανεξάρτητα από την έκβαση των εκλογών.

3. Ωστόσο παρά τη διαχρονικότητα της τουρκικών απόψεων απέναντι στον Ελληνισμό, αυτές θα εξελίσσονται και υπάρχουν πιθανότητες μετατοπίσεων σε προτεραιότητες, τόνο, επιμονή και ύφος. Ακόμη και μικρές αποκλίσεις στις τουρκικές θέσεις είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε διαφορετική έκβαση. Εξ ου και η ανάγκη να μελετηθούν (και να αντιμετωπισθούν) έγκαιρα και στη βάση σεναρίων. Συνεπώς, όπως θα αναλυθεί παρακάτω, πέρα από τον σημερινό πυρήνα της τουρκικής πολιτικής και ανάλογα με τον νικητή που θα αναδειχθεί, δεν αποκλείονται διαφοροποιήσεις και ευκαιρίες για τον Ελληνισμό, αν αξιοποιήσει με τον κατάλληλο σχεδιασμό και «έξυπνες» πρωτοβουλίες το μικρό ή μεγαλύτερο διάλειμμα εσωστρέφειας που έχει δημιουργηθεί μετά τον σεισμό του Φεβρουαρίου 2023.

4. Παράλληλα πρέπει να επισημανθεί ότι για την υπόλοιπη Δύση (και για πολλές τρίτες χώρες) η επικράτηση του ενός ή του άλλου υποψηφίου Προέδρου θεωρείται καθοριστικής σημασίας, με σημαντικές συνέπειες ακόμη και για τους παγκόσμιους συσχετισμούς: ο νικητής (εκτιμούν) θα οδηγήσει την Τουρκία είτε ξανά προς τη Δύση και έναν δημοκρατικότερο τρόπο ζωής (νίκη αντιπολίτευσης), είτε (νίκη Ερντογάν) προς μια ακόμη πιο επιθετική πολυσυλλεκτική αυτονομία και μια έντονα ισλαμοκεντρική κοινωνία σε σχέση με την ήδη εικοσάχρονη διακυβέρνηση.

5. Η πολυδιάστατη ανισότητα των «όπλων» που διαθέτουν οι αντίπαλοι της προεκλογικής αναμέτρησης είναι προφανής και παγκοίως αντιληπτή (η Τουρκία έχει άλλωστε κατακυλήσει στις τελευταίες θέσεις της παγκόσμιας κατάταξης από πλευράς δημοκρατικών ελευθεριών). Συνεπώς οι σχετικές σφυγμομετρήσεις (άλλες αξιόπιστες, δυτικού τύπου κι άλλες τριτικοσμικού) δεν αρκούν ως εργαλεία πρόβλεψης όπως είθισται σε δημοκρατικά δυτικά κράτη. Αναμένεται αύξηση διάφορων αθέμιτων παρεμβάσεων του αυταρχικού συστήματος Ερντογάν (οι περισσότερες έχουν ήδη εκδηλωθεί), όπως εκτεταμένη νοθεία, χαρακτηρισμός των αντιπάλων ως προδοτών που προετοιμάζονται να στηρίξουν αμερικανικό πραξικόπημα εναντίον του, σκηνοθετημένες τρομοκρατικές ενέργειες, απειλές, φυλακίσεις, διώξεις, απαγορεύσεις κλπ. Επομένως δύσκολα θα πληροφορηθούμε την ακριβή έκταση της πιθανολογούμενης αλλοίωσης των αποτελεσμάτων και συνακόλουθα την απόσταση ανάμεσα στην πραγματική λαϊκή βούληση που εκδηλώθηκε και τα επίσημα αποτελέσματα που θα ανακοινωθούν.

6. Παρ'όλα αυτά, αργά ή γρήγορα θα προκύψει νικητής και το εύλογο ερώτημα για την Ελλάδα αφορά στο αν «συμφέρει» τη χώρα μας περισσότερο η νίκη του Ερντογάν ή του Κιλιτσντάρογλου. Σύμφωνα με τη συχνότερη αλλά υπεραπλουστευτική επικρατούσα άποψη, αμφότεροι είναι εξίσου ακραίοι και απειλητικοί (κρίνοντας κυρίως στη βάση ορισμένων δηλώσεων του Κιλιτσντάρογλου με τις οποίες υπερθεμάτισε σε απειλές κατά των νησιών). Παράλληλα υπενθυμίζονται ως εύγλωττα ιστορικά προηγούμενα και οι εκδηλώσεις της παραδοσιακής κεμαλικής επιθετικότητας στην Κύπρο το 1974 και στα Ίμια το 1996. Πρέπει όμως να επισημανθούν και οι πρόσφατες δηλώσεις Κιλιτσντάρογλου για ειρηνική επίλυση των σχέσεων με γειτονικές χώρες σε αντίθεση με τις πολεμοχαρείς και μεγαλομανείς τοποθετήσεις του αντιπάλου του.

7. Πριν όμως προχωρήσουμε στη διερεύνηση των δυο κεντρικών σεναρίων έκβασης της αναμέτρησης, θα πρέπει να συνυπολογίσουμε και ένα τρίτο και μάλλον πιθανό σενάριο -την αναγκαστική συγκατοίκηση διαφορετικών νικητών στην Προεδρία και τη Βουλή. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει λογικά να αναμένονται σοβαρές δυσκολίες διακυβέρνησης, ιδίως σε περίπτωση προεδρικής νίκης των Έξι της αντιπολίτευσης

.

8. Στα παραπάνω «καθαρά» σενάρια θα πρέπει να προστεθεί παράλληλα και εκείνο ενός οριακού και σε κάθε περίπτωση αμφισβητούμενου (είτε από τη μία είτε από την άλλη πλευρά) αποτελέσματος. Πλην καθαρότητας έκβασης, η ένταση της αμφισβήτησης αμέσως μετά την ανακοίνωση των επίσημων αποτελεσμάτων αναμένεται να είναι εκατέρωθεν μεγάλη - με ορισμένες ωστόσο διαφορές: ενώ η αντιπολίτευση θα εκδηλώσει πιθανότατα ειρηνικά την οργή της για την νίκη «που της κλάπηκε», το σύστημα Ερντογάν αναμένεται να προβεί ακόμη και σε πραξικοπηματικές κινήσεις, με έξοδο στους δρόμους «αγανακτισμένων υποστηρικτών του», παρέμβασης παραστρατιωτικών και παρακρατικών σωμάτων, ή ακόμη αστυνομίας και στρατού. Το σχετικό αφήγημα που ήδη προεκλογικά διακινείται από το σύστημα Ερντογάν, παραπέμπει σε δήθεν πραξικοπηματικά σχέδια των ΗΠΑ και άλλων σκοτεινών δυνάμεων προκειμένου να ανατρέψουν τον «ιστορικό» ηγέτη του τουρκικού έθνους. Η περίοδος της εσωστρεφούς αστάθειας (ιδίως αν ζητείται ένθεν κακείθεν η επανάληψη της εκλογής ή η επανακαταμέτρηση ψήφων) είναι δυνατόν να διαρκέσει για μήνες.

9. Το σενάριο της «τέλειας καταιγίδας». Πριν από τους σεισμούς και εν μέσω άκρατης τουρκικής επιθετικότητας είχα επισημάνει το συγκεκριμένο σενάριο ως πιθανή κίνηση απελπισίας ενός στριμωγμένου Ερντογάν. Προκαλώντας έντεχνα ένα στρατιωτικό «επεισόδιο» με την Ελλάδα θα επιδίωκε είτε να επικρατήσει στις εκλογές της 14ης Μαΐου διά της συσπείρωσης της τουρκικής εθνικιστικής βάσης πέριξ της ηγεσίας του, είτε να τις αναβάλει (εάν θεωρούσε ότι κινδύνευε να ηττηθεί), επικαλούμενος τη σχετική πρόνοια του τουρκικού Συντάγματος. Με τα νέα «μετασεισμικά» δεδομένα της ε/τ ύφεσης, ο κίνδυνος μειώθηκε αισθητά. Το ίδιο και η χρονικά συμπίπτουσα περίοδος κατά την οποία η Ελλάδα ενδεχομένως να βρισκόταν με υπηρεσιακή κυβέρνηση και σε προεκλογική έξαψη. Παρόλα αυτά και ανάλογα με το αποτέλεσμα του πρώτου γύρου των τουρκικών εκλογών, το διάστημα

22-28/5 απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή από την Αθήνα. Την περίοδο αυτή στην μεν Ελλάδα ίσως να υφίσταται ένα οιοное πολιτικό κενό εξουσίας (θα δίδονται οι διαδοχικές διερευνητικές εντολές), η δε Τουρκία θα διανύει τις τελευταίες μέρες πριν τον β΄ και κρισιμότερο γύρο της προεδρικής αναμέτρησης. Ένας Ερντογάν, διψασμένος για νίκη με κάθε κόστος, ενδεχομένως θα επιχειρούσε να εκμεταλλευθεί το «πολιτικό κενό» που θα προέκυπτε στην Αθήνα, είτε λόγω των διερευνητικών εντολών, είτε - στη συνέχεια –έως ότου συγκροτηθεί νέα ελληνική κυβέρνηση μετά την β΄ αναμέτρηση (αν εν τω μεταξύ η Τουρκία είχε εισέλθει σε περίοδο αμφισβήτησης των εκεί εκλογικών αποτελεσμάτων και εσωτερικής αναταραχής - προοπτική που ουδόλως αποκλείεται).

10.Τυχόν μακρά περίοδος εσωστρεφούς αστάθειας και κρίσης στην γειτονική χώρα θα επιμηκύνει το διάλειμμα με τα «ήρεμα νερά» και το αντίστοιχο «παράθυρο ευκαιρίας» που γέννησαν οι σεισμοί για την Ελλάδα. Η ευκαιρία όμως αυτή δεν θα πρέπει να μεταφράζεται σε εφησυχαστική αδράνεια, ρομαντικούς εναγκαλισμούς και παρορμήσεις περί ανάγκης οποιουδήποτε διαλόγου, και, κυρίως, αφελείς ελπίδες ότι η Τουρκία συνήλθε, «είδε το φως το αληθινό» και ανένηψε υποχωρώντας στις διεκδικήσεις της. Η χώρα οφείλει να την αξιοποιήσει για έντονη εθνική προετοιμασία, ενδυνάμωση και εμπλουτισμό (ή και αναθεώρηση) της στρατηγικής μας. Κι αυτό γιατί, παρά τις προσπάθειες που πράγματι καταβλήθηκαν τα τελευταία χρόνια, προφανώς δεν αποδείχθηκε αρκούντως ισχυρή και αποτελεσματική ώστε να συγκρατήσει ή και να ακυρώσει τα τουρκικά σχέδια που, αντίθετα, διαρκώς πληθύνονται και μεγεθύνονται. Η περίοδος σχετικής ύφεσης που προέκυψε από τους σεισμούς και τις εκλογές αποτελεί συνεπώς ευκαιρία για εθνική περισυλλογή, διόρθωση λαθών και απάλειψη ασθενών σημείων μας, ανασύνταξη δυνάμεων, ψύχραιμη αξιολόγηση εταίρων και συμμάχων, ανάληψη συνετών πρωτοβουλιών και διακομματική προετοιμασία για όσα δύσκολα θα ακολουθήσουν.

Η εκκωφαντική όμως αφωνία των προεκλογικών προγραμμάτων των κομμάτων καθώς και άλλες ενδείξεις για τα ελληνο-τουρκικά, κάθε άλλο παρά παραπέμπουν σε κράτος που προετοιμάζεται να αξιοποιήσει τη συγκυρία

11.Για πολλούς από τους παραπάνω λόγους η με κάθε μέσο επικράτηση του Ερντογάν στη διπλή εκλογική αναμέτρηση πρέπει να θεωρείται ως η πιθανότερη έκβαση. Τυχόν διπλός θρίαμβός του θα τον καταστήσει μάλιστα κυριολεκτικά ανεξέλεγκτο κυρίαρχο του παιχνιδιού,

εσωτερικά και εξωτερικά. Πρακτικά θα επιταχύνει περαιτέρω την αποδυνάμωση ή και ουσιαστική ακύρωση της πλουραλιστικής δημοκρατίας και του κράτους δικαίου στην Τουρκία. Ως προς τη διεθνή της στρατηγική μάλλον θα γίνουμε μάρτυρες μιας περισσότερο ευρασιατικής, ισλαμοκεντρικής και ολοένα λιγότερο δυτικόστροφης πορείας. Παρά τις κατά περίπτωση μεταλλάξεις και εκβιαστικές δολιχοδρομίες ενός ανεξέλεγκτου Ερντογάν, το πιθανότερο είναι ότι θα συνεχίσει την «οραματική» πορεία του με μια στρατηγική περισσότερο αντιαμερικανική και αντιδυτική, πιο εκβιαστική και συναλλακτική (φυσικά όπου θεωρεί ότι έχει περιθώρια), πιο ευέλικτη σε περίπτωση διαπίστωσης αδιεξόδου (ειδικά το πρώτο διάστημα μετά τη νίκη του λόγω των αναγκών της οικονομίας). Θα ασκεί πιέσεις προς πάσα κατεύθυνση με πολεμοχαρή αντιδυτικό ακτιβισμό, προσβλέποντας σε μια αναγκαστική στήριξη του από όλες τις σημαντικές πλευρές (Δύση, Ρωσία, Κίνα, Κόλπος), στην παρεμβατική εξαγωγή επιρροής, ισχύος και οπλικών συστημάτων (σε Μεσόγειο, Αφρική, Μ. Ανατολή, Ευρασία), στην ανάδειξη κοινοτήτων Μουσουλμάνων σε ρυθμιστικούς παράγοντες εντός μιας ανήμπορης Γηραιάς Ηπείρου, στον πολιτικό συντονισμό μέρους τουλάχιστον του ισλαμικού κόσμου υπό την ηγεσία του, κοκ. Θα «γεννά» διαρκώς νέα ζητήματα (παράλληλα και σε όλα τα μέτωπα) ώστε να εισπράττει όσα περισσότερα ανταλλάγματα μπορεί, οιονεί λύτρα των εκάστοτε εκβιασμών του, κυρίως προς τη Δύση, αλλά και όπου αλλού δει.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

12. Ειδικά για την Ελλάδα μια νέα θητεία Ερντογάν δεν φαίνεται ότι θα είναι η γραμμική συνέχεια της (ήδη επιθετικότητας) προηγούμενης ή απλά «ο διάβολος που ξέρουμε». Μια αυταρχική και απόλυτη εξουσία συγκεντρωμένη στα χέρια ενός αναβαθμισμένου και πλέον πλήρως ανεξέλεγκτου ηγέτη δεν προμηνύει (πλην βραχύτατων «καλοπιασμάτων» απρόοπτης στροφής 180 μοιρών) θετικές συνέπειες για την «άλλη πλευρά των υδάτων». Η ανανέωση της εντολής θα ενισχύσει θεαματικά τον αυτοθαυμασμό του ως ιστορικού ηγέτη-διαδόχου του Μωάμεθ του Πορθητή, θα εκτοξεύσει την πίστη του στο όραμα του «τουρκικού αιώνα» αλλά και θα επεκτείνει την επί του πεδίου αμφισβήτηση του διεθνούς δικαίου και των Συνθηκών Λωζάνης και Παρισίων. Παρά τις αναμενόμενες και μάλλον αναιμικές διεθνείς νοθεσίες (και σπανιότερα πιέσεις) λογικά θα συνεχίσει να σφυροκοπά απειλητικά και εμμονικά τη χώρα

μας απαιτώντας από αυτή να επιλέξει είτε α) μια ευθεία στρατιωτική σύγκρουση («ειδική στρατιωτική επιχείρηση» κατά την ορολογία Πούτιν), είτε β) να προσχωρήσει απλά στις τουρκικές απόψεις αποδεχόμενη «με το συλό» όσα επί του πεδίου θεωρεί ότι η Αθήνα έχει ήδη δια της αδράνειας ή de facto «αποδεχθεί» (παραίτηση από τα 12 νμ., την ΑΟΖ κλπ) αλλά και ακόμη περισσότερα («αφοπλισμό» νησιών κλπ). Απέναντι στην πιθανή αυτή απειλητική προοπτική, πολλοί στηρίζουν (αμφίβολος) ελπίδες σε ένα αναβαθμισμένο ρόλο «αξιόπιστου δυτικού προμαχώνα» που θα κέρδιζε η Αθήνα από τον εντονότερα αντιδυτικό αλληθωρισμό της πολιτικής Ερντογάν. Όμως προσώρας δεν έχει διασφαλιστεί (υπό σχεδόν ιδανικές συνθήκες) ότι η Δύση θα επιδείξει κατά του Τούρκου Προέδρου ceteris paribus την ίδια αποφασιστική στάση που επέδειξε κατά του Πούτιν. Εξάλλου, στο σενάριο θριάμβου του Ερντογάν (στο οποίο οι πιθανότητες πρόκλησης μιας Ε/Τ σύγκρουσης δυστυχώς αυξάνονται σημαντικά), η στρατηγική του προμαχώνα θα είχε νόημα αν η Αθήνα εξασφάλιζε, όχι βάσει ευσεβών πόθων αλλά προληπτικά, χειροπιαστά και για κάθε επικίνδυνο ενδεχόμενο την αμερικανική στήριξη. Το προκεχωρημένο φυλάκιο της Δύσης απέναντι σε νέες ερντογανικές αντιδυτικές παρασπονδίες μπορεί στην πραγματικότητα να υπάρξει μόνο στη (μάλλον απίθανη) βάση μιας σαφούς αμερικανικής εγγύησης, που θα λειτουργούσε ως καταλυτικά αποτρεπτική των τουρκικών αναθεωρητικών σχεδίων αλλά και στρατιωτικά αποφασιστική αν παρ' όλα αυτά η επίθεση πραγματοποιηθεί.

13. Οι επιπτώσεις τυχόν επικράτησης της αντιπολίτευσης είναι πολυπλοκότερες. Πολλές αμφιβολίες διατυπώνονται πρώτα-πρώτα σε σχέση με την οιονεί παραλυτική πολυφωνία που αναμένεται από ένα εξαιρετικά ετερόκλητο συνασπισμό έξι κομμάτων και πολλών Αντιπροέδρων με ουσιαστικά μοναδικό ενοποιητικό στοιχείο την αντίθεση στον Ερντογανισμό. Η υπόσχεσή τους να δώσουν προτεραιότητα στην καθημερινότητα των πολιτών και τα πιεστικά προβλήματα της οικονομίας και του κράτους δικαίως προμηνύει ενδεχομένως μια θετική για τις γειτονικές χώρες στροφή από τον επιθετικό στρατιωτικό ακτιβισμό του Ερντογάν, σε μια εσωστρέφεια υπέρ της τουρκικής κοινωνίας, θεωρητικά ίσως και σε σχέσεις καλής ευρωπαϊκής γειτονίας. Σε διεθνές επίπεδο η δυτική στροφή που θα επιχειρηθεί (άρση βέτο για είσοδο Σουηδίας στο ΝΑΤΟ, φόρμουλα «παγώματος» των S-400 κλπ), θα ανοίξει απλόχερα τις πολιτικές αγκάλες και τους κρουνοίς βοήθειας προς την τουρκική οικονομία. Η «επιστροφή του ασώτου» θα συνοδεύεται προφανώς και από πολιτικά

κέρδη και δελεαστικές υποσχέσεις για τον «δεύτερο μεγαλύτερο στρατό του NATO» (F-16, ίσως και F-35 κλπ.) - εξελίξεις καθόλου ευνοϊκές για μια Ελλάδα που αιφνιδίως θα συνειδητοποιήσει τις ευκαιρίες που έχασε όταν ακόμη μπορούσε. Λογικά πάντως, η στροφή θα αποδειχθεί πιθανότατα κατώτερη των δυτικών προσδοκιών αφού θα εκθέτει τον Κιλιτσντάρογλου σε συνεχείς εσωτερικές κατηγορίες για πειθήνια συμμόρφωση με τις επιταγές της Ουάσιγκτον και εγκατάλειψη της «παγκοσμίως αναγνωρισμένης ως πολυδιάστατης» πολιτικής του προκατόχου του

14. Κάθε ελληνική αξιολόγηση τυχόν νίκης του Κιλιτσντάρογλου θα πρέπει πρωτίστως να εκκινεί από το ότι δεν θα σημάνει για τον Ελληνισμό μια ριζική αλλαγή της τουρκικής στρατηγικής. Φρούδες πιθανότατα θα αποδειχθούν οι όποιες ελπίδες για θεαματικές περικοπές των τουρκικών διεκδικήσεων -αν και ορισμένες αξιοποιήσιμες μετατοπίσεις σε ύφος και ουσία (πχ. στην αμφισβήτηση της ελληνικότητας των μεγαλύτερων νησιών) δεν αποκλείονται. Μια νίκη της πολυφωνικής τουρκικής αντιπολίτευσης θα μειώσει αισθητά σε ΗΠΑ και Ευρώπη τις εγχώριες ελπίδες για μια Ελλάδα σε ρόλο δυτικού προμαχώνα και αντίστοιχα για μια Ουάσιγκτον ως εγγυητή των ελληνικών συνόρων. Αν και «τρώγοντας ερχόταν πάντα η όρεξη», δύσκολα μπορεί κανείς να αναμένει από τον Κιλιτσντάρογλου μια παραπέρα διεύρυνση των τουρκικών διεκδικήσεων. Στο χειρότερο εξάλλου σενάριο ενός «επεισοδίου», ο νέος Τούρκος Πρόεδρος, σε αντίθεση με τον Ερντογάν, τουλάχιστον θα απαντήσει στο τηλέφωνο του Αμερικανού ομολόγου του που θα τον καλεί σε αυτοσυγκράτηση και διπλωματική διέξοδο (χωρίς όμως να τρέφονται εθνικές αυταπάτες για τουρκική υποχώρηση χωρίς αντάλλαγμα).

Σε σχέση με την ΕΕ, η επαναφορά από τον συνασπισμό των Έξι της πλήρους ένταξης ως στόχου, θα προκαλέσει νέα ενδοενωσιακά ρήγματα και δια των συμβιβασμών πιθανόν να οδηγήσει (αν η Αθήνα δεν το αντιληφθεί έγκαιρα) στην ιδανική επιλογή για την Άγκυρα και τις Βρυξέλλες -αλλά και στον χειρότερο εφιάλτη για την Ελλάδα : μια «αλά καρτ ειδική σχέση» της Τουρκίας χωρίς υποχρεώσεις, αιρεσιμότητα και κυρώσεις, με πλήρη συμμετοχή στην ευρωπαϊκή άμυνα, εξωτερική πολιτική, τεχνολογία και όλα τα τεράστια οφέλη μιας ενισχυμένης Τελωνειακής Ένωσης, οικονομικές ενισχύσεις, χρηματοδοτήσεις κλπ. Και όλα αυτά χωρίς κανένα χρήσιμο αντάλλαγμα για Ελλάδα και Κύπρο.

ΤΟ ΔΙΑΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΜΕΤΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΚΗΝΙΚΟ

15. Σε κάθε περίπτωση, όποια πλευρά και αν επικρατήσει στις εκλογές, η διεθνής πίεση για επίλυση των ελληνοτουρκικών προβλημάτων θα είναι άμεση. Λογικά θα προτιμηθεί η διαδικασία της μεσολάβησης που ήδη εξελίσσεται παρασκηνιακά (με συντονισμό ΗΠΑ και Γερμανίας) με στόχο να υποκαταστήσει τις ατέρμονες και αναποτελεσματικές διερευνητικές επαφές αλλά και την πολύ χρονοβόρα και κατά τα φαινόμενα αδιέξοδη διαδικασία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης. Η Δύση βιάζεται (ιδίως αν η αντιπολίτευση επικρατήσει στις τουρκικές εκλογές) να «κλείσει» κατά το δυνατόν τις ελληνο-τουρκικές «εκκρεμότητες» και το Κυπριακό. Στο πλαίσιο αυτό οι «λύσεις» που θα μας προταθούν θα επιχειρούν να γεφυρώσουν σχεδόν δέκα μονομερείς τουρκικές διεκδικήσεις με την γνωστή μοναδική διαφορά που η Ελλάδα αποδέχεται από πλευράς της προς επίλυση (άλλοτε με την γενικότερη διατύπωση της «οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών» κι άλλοτε με αναφορά μόνο σε υφαλοκρηπίδα/ΑΟΖ). Στοιχειώδης γνώση λειτουργίας των διεθνών διαδικασιών διαπραγμάτευσης και μεσολάβησης παραπέμπει σε προσπάθειες για «λύση-πακέτο» με στόχο τη γεφύρωση της απόστασης (σχηματικά ανάμεσα στο 1 και το 10). Μια δύσοσμη πρόγνωση του πιθανού περιεχομένου αναδύεται από πρόσφατες υπαινικτικές διαρροές αναφορικά με έξι όρους (εξωφρενικότερους όλων των προηγούμενων) που τέθηκαν κατά πληροφορίες στην τρέχουσα παρασκηνιακή διαδικασία επαφών μεταξύ των συμβούλων (των ηγετών Τουρκίας, Ελλάδας, Γερμανίας) Καλίν-Μπούρα-Πλέτνερ. Υπό κανονικές συνθήκες οι όροι αυτοί θα προκαλούσαν πολιτικό συναγερμό στη χώρα μας. Γι αυτό η τρέχουσα προεκλογική αφωνία των μεγάλων κομμάτων ενισχύει την ανησυχία για το τί θα πρέπει να αναμένεται. Κι αυτό όταν ουδείς κομματικός ή κρατικός μηχανισμός φαίνεται να προετοιμάζεται συστηματικά και βάσει σχεδίου για την αντιμετώπιση της δυτικής μεσολάβησης που αναμένεται να ενσκήψει μετά την ολοκλήρωση των εκλογικών διαδικασιών στις δύο νατοϊκές χώρες.

Συμπερασματικά, παρά τις όποιες μετατοπίσεις των δύο προεδρικών υποψηφίων στην γειτονική χώρα τα τελευταία εικοσιτετράωρα, μικρές θα είναι ως φαίνεται οι διαφορές στρατηγικής μεταξύ τους σε σχέση με τον Ελληνισμό. Αυτό δεν τις καθιστά όμως ευκαταφρόνητες αλλά αξιοποιήσιμες από μια Ελλάδα η οποία αντί της έμμεσης προτίμησης

ορισμένων προς τον «διάβολο που γνωρίζουμε» (ο οποίος λογικά θα εξελιχθεί σε ανεξέλεγκτα επιθετικό και μεγαλομανή ηγέτη) θα έπρεπε να εξετάσει ευνοϊκότερα (παρά τα γνωστά ατοπήματά του) το πιθανά λιγότερο αρνητικό σενάριο της δικής του τελικής επικράτησης. Ένας σώφρων καπετάνιος, αν έχει να επιλέξει ανάμεσα αφενός σε μια θάλασσα γεμάτη νάρκες, υφάλους και καρχαρίες, και αφετέρου σε αχαρτογράφητα ύδατα, λογικά θα προτιμήσει τα τελευταία — με την ελπίδα ότι θα αποδειχθούν τελικά λιγότερο επικίνδυνα. Σε κάθε περίπτωση, την μακράν ασφαλέστερη οδό αποτελεί η έγκαιρη και πολύπλευρη προετοιμασία δια παν ενδεχόμενο και συνεπώς η αποτελεσματική αξιοποίηση του (κατά πάσα πιθανότητα) βραχύβιου διαλείμματος στην τουρκική επιθετικότητα. Γιατί παρά την προεκλογική αφωνία, η μείζων μετεκλογική πρόκληση θα είναι η συντονισμένη μεσολαβητική πίεση ΗΠΑ και Γερμανίας για άμεση «λύση-πακέτο» που κατά τα φαινόμενα πόρρω θα απέχει από τις ελληνικές «κόκκινες γραμμές»
